

בס"ד, ט"ו תשרי התשפ"ז

בכורות ח' – מוליד או מטיל ביצים, ואגדות זמני עיבור וחכמי אתונה

שאלות:

1. רועי מצא ביצה לפני עלות השחר ביום טוב, היא מותרת?

ענייני הטלת ביצים

- בסוף הדף הקודם ראינו שברייטא אמרה שכל המוליד מניק וכל המטיל ביצים מלקט אוכל, חוץ מעטלף שמטיל ביצים ובכל זאת מניק. הברייטא ממשיכה ואומרת שגם הדולפינים (יצורי ים שדומים לבני אדם) פרים ורבים כבני אדם (רש"י גורס מבני אדם, והוא מדבר על יצורים שחצים אדם וחציים צורת דג), ולא מטילים ביצים. בהתחלה הברייטא תלתה את ההבדל במיקום הביצים של הזכר: מבחוץ מוליד, מבפנים מטיל ביצים. הגמרא הקשתה מאווז הבית ואווז הבר, שהביצים שלהם במיקום שונה ובכל זאת שניהם מטילים ביצים, והברייטא תיקנה שהקובע הוא מיקום איבר ההולדה עצמו, לא הביצים.
- הברייטא מוסיפה שמי שמזדווג ביום יולד ביום למשל תרנגולת, מי שמזדווג בלילה יולד בלילה (כמו עטלף), ומי שמזדווג בכל עת (כמו אדם) יולד בכל עת.
- רב מרי בריה דרב כהנא** אמר שלכן אם בדק בקן תרנגולות בערב יום טוב ולא מצא ביצה, ולמחרת מצא אותה לפני עלות השחר - היא מותרת באכילה ביום טוב, כי תרנגולת לא מטילה בלילה. וייתכן שלא בדק היטב.
- הגמרא מקשה: והרי בדק היטב! ועונה שייתכן שרוב הביצה כבר יצא מערב יום טוב וחזר פנימה. **רבי יוחנן** אמר שביצה כזאת מותרת, כי יציאת רובה נחשבת לידה.

2. למה ההריון של הנחש ארוך משל כל בעלי החיים?

אגדות עיבור בעלי חיים

- הברייטא ממשיכה ואומרת שכל בעלי החיים מזדווגים פנים כנגד עורף, חוץ משלושה שמזדווגים פנים כנגד פנים: דג, אדם ונחש, כי הקדוש ברוך הוא דיבר איתם (עם הדג שבלע את יונה, עם אדם, ועם הנחש שהחטיא את חוה). הגמל מזדווג אחור כנגד אחור.
- ברייטא נוספת מונה את זמני העיבור של בעלי חיים כנגד זמני ההבשלה של אילנות: תרנגולת (21 יום, כמו הלז), כלב (50 יום, כמו התאנה), חתול (52 יום, כמו התות), חזיר (60 יום, כמו התפוח), שועל וכל מיני השרצים (6 חודשים, כמו התבואה), בהמה דקה טהורה (5 חודשים, כמו הגפן), בהמה גסה טמאה (12 חודשים, כמו הדקל), בהמה גסה טהורה (9 חודשים, כמו הזית), חיות גדולות כמו זאב, ארי, דוב, נמר, ברדלס, פיל, קוף וקיפוף (3 שנים, כמו בנות שוח), ואפעה (70 שנה, כנגדו חרוב, שנותן פירות 70 שנה אחר הנטיעה וזמן הבשלת פירותיו 3 שנים). לנחש, שמעוברת שבע שנים, אין אילן מקביל (ויש אומרים שהמוכססים דומים לו).
- הגמרא שואלת מנין שהנחש מעוברת שבע שנים, ולומדת מהפסוק "אָרֹר אֶתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה": והרי מספיק היה לכתוב מן הבהמה, וזה ארוך משל חתול שהוא

חיה, אלא נכתבו שניהם ללמד שכשם שהבהמה עיבור החמור, שנה, ארוך פי שבעה מעיבור החתול, 52 יום, ולכן גם עיבור הנחש ארוך פי שבעה מעיבור החמור - שבע שנים. הגמרא דנה בחשבונות דומים לפי חיות אחרות: האפשרות לתשע שנים (לפי ארי מול חמור) נדחית בגלל סדר "בהמה" ו"חיה" בפסוק, שמשמעו שהבהמה התקללה יותר. האפשרות לחמישה עשר חודשים (לפי עז מול חתול) נדחית בגלל הלשון "מכל הבהמה" שמשמעה מהבהמה שהכי התקללה דהיינו החמור, או משום שמדובר בקללה ואז דורשים את האפשרות היותר מקוללת.

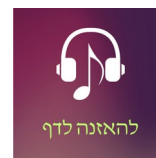
3. איך **רבי יהושע** הצליח לבדו לנצח את שישים חכמי יוון?

חידות חכמי אתונה

- **הקיסר שאל את רבי יהושע בן חנניה** כמה זמן הנחש מתעבר, ו**רבי יהושע ענה** ששבע שנים. **הקיסר הקשה** שחכמי אתונה הרביעו נחשים ואלה ילדו אחרי שלוש שנים, ו**רבי יהושע ענה** שהם כבר היו מעוברים ארבע שנים קודם לכן. ונחשים כמו בני אדם משמשים גם בהריון.
- **הקיסר אמר שחכמי אתונה** חכמים, ו**רבי יהושע אמר** שחכמי ישראל חכמים מהם. **הקיסר** אתגר אותו לנצח אותם ולהביא לו את שישים חכמי אתונה, ו**רבי יהושע** ביקש שהקיסר יבנה לו ספינה עם שישים חדרים, ושישים כסאות בכל חדר.
- **רבי יהושע** הפליג לאתונה, וגרם שם לקצב להראות לו את פתח בית חכמי אתונה, שלא ניתן היה להיכנס ולצאת משם. הוא הטעה את השומרים החיצוניים והפנימיים, שגרמו להם לחשוב שמישהו חדר פנימה ומישהו יצא החוצה, וכך הרגו את כל השומרים, ו**רבי יהושע** נכנס. הוא בירך שלום את הצעירים שישבו למעלה וגם את הזקנים, כדי לא לפגוע באף אחד מהם. והוא הזדהה כחכם של היהודים. והתערב איתם שאם הוא ינצח הם יאכלו איתו בספינה שלו, ואם הם ינצחו שיעשו בו מה שהם רוצים.
- חכמי אתונה שאלו** אותו חידות רבות. למשל: למה מי שקיבל סירוב לשידוך פונה למשפחה מיוחסת יותר אחרי שסירבו לו? **רבי יהושע ענה**: שאולי דווקא שם ימצא את בת מזלו. ולמה מלווה כסף שוב אחרי שהתקשה לגבות חוב קודם? **רבי יהושע ענה**: שאולי הפעם ימצא לווה נאמן.
- ביקשו ממנו לספר דברי כזב, והוא סיפר שפרדה ילדה ותלוי על צוואר הוולד שטר חוב, וכשהקשו שפרדה לא יולדת, ענה שזו בדיוק הכוונה.
- ביקשו ממנו להביא להם את הבאר שלהם מהמדבר, ושאלו אותו היכן אמצעו של העולם. ואיך קוצרים ערוגה של סכינים.
- ביקשו ממנו לבנות בית באוויר העולם, הוא השתמש בשם משמות הקב"ה ונתלה בין שמים לארץ וביקש מהם להביא לבנים וטיט.
- הביאו לו שתי ביצים וביקשו שיאמר איזו מתרנגולת שחורה ואיזו לבנה, והוא הביא להם שתי גבינות וביקש שיאמרו איזו מעז שחורה ואיזו לבנה. ועוד שאלות.
- **רבי יהושע** ניצח את כולם והכניס את כולם לספינה, כל אחד לחדר נפרד. כל אחד ראה שישים כסאות בחדרו, וחשב שכל חבריו עומדים להצטרף אליו, והמתין להם בחדרו. בינתיים הפליגה הספינה, ו**רבי יהושע** לקח עמו עפר מאתונה.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

- הגמרא מסיימת את האגדתא בתחילת הדף הבא: **רבי יהושע** מילא בדרך גם כד קטן ממים ממקום בים שבולע הכל. כשהגיעו לפני הקיסר הם נראו עייפים, והקיסר לא זיהה בהם את חכמי אתונה הגאים. **רבי יהושע** זרק עליהם מעפר ארצם, והם חזרו להעיז פנים בפני הקיסר. הקיסר מסר אותם בידי **רבי יהושע**, שיצק את המים הבולעים לתוך כלי וביקש מהם למלא אותו וללכת לחופשי. הם מילאו בו שוב ושוב, אבל הכלי בלע את המים בלי סוף, עד שכלו כוחותיהם והלכו לאבדון.